

Дніпропетровський національний університет

Економіка: проблеми теорії та практики

Збірник наукових праць

Випуск 241

Том V

ДНУ
Дніпропетровськ
2008

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

Друкується відповідно до постанови Вченої Ради
Дніпропетровського національного університету

Головний редактор:

д-р екон. наук, проф. *Анатолій Антонович Покотілов*

Редакційна колегія:

д-р фіз.-мат. наук *С. О. Смірнов*, д-р екон. наук *В. А. Ткаченко*,
д-р техн. наук *О. М. Марюта*, д-р екон. наук *Л. В. Попкова*,
д-р екон. наук *О. В. Ковальов*, д-р екон. наук *Я. Г. Берсуцький*,
д-р техн. наук *Ю. Д. Морозов*, д-р екон. наук *Г. О. Крамаренко*,
д-р екон. наук *О. С. Галушко*, д-р техн. наук *Р. Б. Тянь*, д-р екон. наук *В. В. Дорофієнко*,
д-р екон. наук *О. Й. Шевцова*, д-р наук з державного управління *М. Х. Корецький*

Рецензенти:

д-р екон. наук, проф. Дніпропетровського національного університету
І. Л. Сазонець;
д-р екон. наук, проф. Дніпропетровської державної медичної академії
А. В. Батура

Е 45 **Економіка:** проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. –
Випуск 241: В 5 т. – Т. V. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – 249 с.

ISBN 978-966-8736-09-4

У збірнику аналізуються актуальні проблеми економіки.
Для студентів, аспірантів та викладачів вузів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-966-8736-09-4

© Колектив авторів, 2008

Житний П.Є., Нсженцев А.О.

ВПЛИВ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ ОПЕРАЦІЯМИ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ	1106
---	------

Верба В.А.

МЕХАНІЗМ КОНСАЛТИНГОВОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИСМСТВ	1113
---	------

Федоренко Н.М., Момот В.М., Княшко В.В.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ОПТИМАЛЬНОГО КОЛИЧЕСТВА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИХ И СЫРЬЕВЫХ РЕСУРСОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ С ПРИМЕНЕНИЕМ МЕТОДА ЛОГИСТИКИ	1123
--	------

Аверихина Т.В., Харичков С.К.

ЭКОЛОГИЗАЦИЯ ПРОИЗВОДСТВА КАК УСЛОВИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОДУКЦИИ	1131
--	------

Мозгова М.В.

РОЗВИТОК ПОЛІТИКИ ЗЕМЕЛЬНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	1136
--	------

Побоченко Л.М.

ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	1144
---	------

Томілін О.О.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА І ЙОГО СТАБІЛЬНІСТЬ	1150
--	------

Теряник О.А.

ВИЗНАЧЕННЯ СТАТИСТИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В РЕГІОНІ	1158
--	------

Сергеева Л.Н., Люхін С.О.

ВИОКРЕМЛЕННЯ КЛАСУ РОЗПОДІЛЕНИХ СИСТЕМ В ЕКОНОМІЦІ	1169
---	------

Воронцов В.В.

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ РЫНОЧНОГО СПРОСА НА РЫНКЕ ТОВАРОВ ДЛИТЕЛЬНОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ	1175
--	------

Стеблянко І.О.

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ, ТЛУМАЧЕННЯ Й ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЙНИМ КОМПЛЕКСОМ	1188
---	------

Томілін О.О.

Полтавська філія Європейського університету

**ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА
І ЙОГО СТАБІЛЬНІСТЬ**

В статті показано динаміку структури активів, розкриті показники фінансової стійкості та шляхи поліпшення фінансового стану підприємства.

Ключові слова: оборотні активи, фінансова стійкість, власний капітал, оборотні і не-оборотні активи.

І. Вступ. В умовах, коли в Україні активно розбудовується економіка ринкового типу, коли наша держава прагне стати справді незалежною, економічно могутньою країною, у науці і в практиці висувуються принципово нові підходи до управління народним господарством, серед яких особливе місце посідають фінансові інструменти й важелі. Так чи інакше, але фінансова система, передусім бюджетна й податкова суттєво впливають на формування і зростання валового внутрішнього продукту і національного доходу, на їх розподіл і споживання, а відтак і на розвиток окремих підприємств і галузей народного господарства, на становище і рівень життя широких верств населення.

З одного боку, податки є основним інструментом реалізації розподільної функції фінансів і одним з головних каналів поповнення доходної частини державного бюджету. З іншого боку, виважена і науково обґрунтована податкова політика щодо запровадження пільг чи надання переваг в оподаткуванні є вагомим регулятором підприємницької діяльності в усіх сферах економіки.

У народногосподарському комплексі підприємство є складовою частиною, визначеною на основі поділу праці. Це означає, що підприємство набуває нової якості: самостійний вибір діяльності, висока відповідальність за результати виробництва, ефективне господарювання, поява рушійної сили у вигляді вільної конкурентної боротьби, що примушує уважно стежити за досягненнями науково-технічного прогресу, передової технології, неухильно поліпшувати якість продукції, всемірно задовольняти споживача.

Отже, ринок передбачає функціонування підприємства нової якості, яке відповідає вимогам більш ефективної економіки. У широкому розумінні ефективність виробництва є співвідношенням результатів виробництва та витрат.

II. Постановка завдання. Найбільш узагальнюючим оціночним показником роботи підприємства, що характеризує рівень господарювання, використання живої та уречевленої праці, є прибуток. Прибуток зростає або зменшується залежно від ефективності підприємства. Конкуренція спонукає підприємств до вдосконалення виробництва та комерційної діяльності. Отже, їхні суб'єктивні наміри збігаються з об'єктивною потребою суспільства.

В сучасних умовах нестабільності виробництва, кризових явищ, особливо в аграрному секторі, податкова система України функціонує ефективно майже тільки з фіскальних позицій, чим стримує і гальмує розвиток малого і середнього бізнесу. В Україні вже прийнято Бюджетний кодекс, а Податкового ще немає. Нестабільність податкового законодавства, великі штрафні санкції, невідповідність бухгалтерського і податкового обліку ускладнюють роботу підприємця і бухгалтера, які повинні досконально знати всі закони й підзаконні нормативні документи, уміти співставляти їх норми, щоб дійти до “золотої середини”, оскільки у нас дуже часто різні нормативні документи з питань оподаткування по-різному тлумачать порядок застосування пільг, строки сплати податків тощо.

III. Результати. Фінансовий стан підприємства і його стабільність значною мірою залежать від того, яке майно є в розпорядженні підприємства, в які активи вкладено капітал і який дохід вони йому приносять.

Крім того, він характеризується розміщенням і використанням коштів (активів) та джерелами їх формування (власного капіталу і зобов'язань, тобто пасивів). Ці дані подано у балансі підприємства. Для виконання аналітичних досліджень та оцінки структури активу і пасиву балансу його статті підлягають групуванню. Схема порівняльного аналізу охоплює велику кількість показників, які характеризують статику й динаміку фінансового стану. При проведенні горизонтального аналізу визначаються абсолютні й відносні зміни величин різних статей балансу за певний період. При вертикальному аналізі обчислюється питома вага кожної з окремих груп статей у валюті балансу.

Усі показники порівняльного аналітичного балансу рекомендується поділяти на три групи: показники структури балансу; показники динаміки балансу; показники структурної динаміки балансу.

Порівнюючи структурні зміни в активі і пасиві балансу, можна визначити, через які джерела в основному відбувався приплив нових коштів і в які активи ці кошти переважно вкладались.

Майновий стан ЗАТ "МБУ-8" характеризується складом, розміщенням, структурою та динамікою активів (майна). Інформація про наявні у підприємства ресурси та прийняті ним зобов'язання наведена в балансі.

В таблиці 1 надана структура та динаміка майна ЗАТ "МБУ-8" за 2005-2007 роки. Майно ЗАТ "МБУ-8" складається з оборотних та необоротних активів.

Вартість майна підприємства має тенденцію до зростання. Так, на кінець 2007 року вартість майна збільшилась на 2620,4 тис. грн. порівняно з 2005 роком і склала 8570 тис. грн., що більше відносно 2006 року на 2142,5 тис. грн.

Відзначимо зменшення вартості необоротних активів ЗАТ "МБУ-8" відносно минулого року, що пов'язано із зменшенням обсягів діяльності. Якщо в 2005 році вони склали 1691,1 тис. грн., то на кінець 2007 року їх вартість склала 4384 тис. грн., що більше від 2005 року в 2,6 раза, але менше від 2006 року на 503 тис. грн. Відносно 2006 року темп росту склав 89,7 %.

Протягом 2007 року відповідно вартості змінюється і питома вага необоротних активів у майні ЗАТ "МБУ-8". Якщо в 2007 році вона більше від рівня 2005 року на 22,7 % то відносно 2006 року вона зменшилась на 24,9 % і склала 51,2 %.

Збільшення вартості необоротних активів в 2007 році відбувається за рахунок зменшення відносно 2005 року на 363,2 тис. грн. основних засобів ЗАТ "МБУ-8". В загальній вартості майна ЗАТ "МБУ-8" основні засоби на кінець 2007 року склали 48,7 %. Слід відзначити тенденцію до зменшення протягом аналізованого періоду вартості основних засобів, що свідчить про їх старіння та незначне оновлення. В 2007 році їх залишкова вартість збільшилась порівняно з 2005 роком на 3211,3 тис. грн., їх питома вага зросла на 32,5 %, а порівняно з 2006 роком вартість основних засобів зменшилась на 363,2 тис. грн. а в структурі зменшилась на 21,9 %. Тенденція до зниження вартості основних засобів свідчить про зниження технічної озброєності ЗАТ "МБУ-8" на кінець 2007 року, що є негативним моментом.

На необоротні активи на кінець 2007 року припадає 51,2 % від загальної вартості активів. Основну частку становлять необоротні активи. Оборотні активи в 2007 році склали 48,8 %. Питома вага оборотних активів протягом

Таблиця 1

Склад та структура майна ЗАТ "МБУ-8" за 2005–2007 роки

Види активів	2005 р.		2006 р.		2007 р.		Відхилення (+,-) 2007 р. від				Темп росту, %	
	2005 р.		2006 р.		2007 р.		2005 р.		2006 р.		2007 р. до	
	сум., тис. грн	питома вага, %	сум., тис. грн	питома вага, %	сум., тис. грн	питома вага, %	сум., тис. грн	структурі, %	сум., тис. грн	структурі, %	2005 р.	р. 2006
Майно-всього	5949,6	100	6427,5	100,0	8570	100	2620,4	0,0	2142,5	0,0	144,0	133,3
Необоротні активи	1691,1	28,4	4887	76,0	4384	51,2	2692,9	22,7	-503	-24,9	259,2	89,7
в т. ч. основні засоби	964,2	16,2	4538,7	70,6	4175,5	48,7	3211,3	32,5	-363,2	-21,9	433,1	92,0
Оборотні активи, в т. ч.	4258,5	71,6	1540,5	24,0	4186	48,8	-72,5	-22,7	2645,5	24,9	98,3	271,7
- оборотні виробничі фонди	291,2	4,9	249,4	3,9	572,1	6,7	280,9	1,8	322,7	2,8	196,5	229,4
- виробничі запаси	291,2	4,9	249,4	3,9	572,1	6,7	280,9	1,8	322,7	2,8	196,5	229,4
- фонди обігу	3967,3	66,7	1291,1	20,1	3613,9	42,2	-353,4	-24,5	2322,8	22,1	91,1	279,9
- готова продукція і товари	3,2	0,1	-	-	-	-	-3,2	-0,1	-	-	-	-
- поточна дебіторська заборгованість	3734,5	62,8	1036,6	16,1	3387,6	39,5	-346,9	-23,2	2351	23,4	90,7	326,8
- грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	59,8	1,0	48	0,7	-	-	-59,8	-1,0	-48	-0,7	-	-
- інші оборотні активи	169,8	2,9	206,5	3,2	226,3	2,6	56,5	-0,2	19,8	-0,6	133,3	109,6
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

аналізованого періоду змінюється нерівномірно. Якщо в 2005 році питома вага оборотних активів складала 71,6 %, то на кінець 2007 року – 48,8 %, що менше від 2005 року на 22,7 %, але більше від 2006 року на 24,9 %. Оборотні активи мають тенденцію до збільшення. Якщо, в 2005 році їх вартість зменшилась з 4258,5 тис. грн. до 1540,5 тис. грн., то відносно 2006 року вартість оборотного капіталу в 2007 році збільшилась на 2645,5 тис. грн. і склала 4186 тис. грн. Такі зрушення в цілому можна оцінити негативно, так як це приведе до уповільнення оборотності оборотних активів підприємства.

Зменшення оборотних активів ЗАТ “МБУ-8” відбувається за рахунок зменшення на 48 тис. грн. грошових коштів та їх еквівалентів, що є негативним, адже зменшується ліквідність товариства.

Збільшення оборотних активів відбулось за рахунок всіх інших складових, а саме: збільшення на 322,7 тис. грн. оборотних виробничих фондів, які складаються з виробничих запасів, на 2322,8 тис. грн. – фондів обігу, які складаються переважно з дебіторської заборгованості, що є негативним моментом.

Аналізуючи структуру оборотних активів, слід відзначити, що основну частку в їх структурі становлять фонди обігу, питома вага яких в 2007 році склала 42,2 % від вартості активів товариства. Відзначимо, що 39,5 % від вартості активів припадає на дебіторську заборгованість.

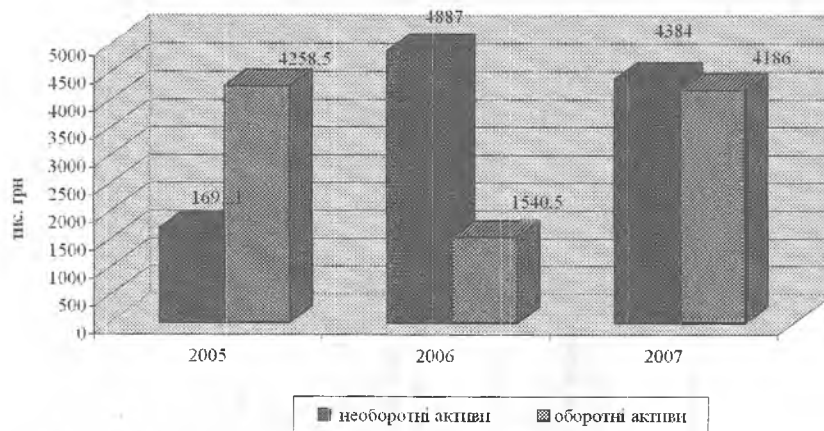

Рис. 1. Динаміка структури активів ЗАТ “МБУ-8” за 2005–2007 роки

Частка грошових коштів ЗАТ "МБУ-8" в 2004-2006 роках становить відповідно 1,0 %, 0,7 % та 0,00 % від валюти балансу. Тенденція зменшення розміру грошових активів оцінюється негативно, так як це приведе до погіршення показників платоспроможності товариства. Показники фінансової стійкості ЗАТ "МБУ-8" за 2005-2007 роки надано в таблиці 2.

Слід відзначити негативну тенденцію до його зниження відносно минулих років. Так, коефіцієнт автономії ЗАТ "МБУ-8" становить в 2007 році 0,240, що на 0,107 менше від 2005 року та на 0,181 менше від 2006 року. Така тенденція свідчить про значну фінансову залежність ЗАТ "МБУ-8" від зовнішніх кредиторів.

Таблиця 2

Показники фінансової стійкості ЗАТ "МБУ-8" за 2005-2007 роки

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	Відхилення (+,-) 2007 р. від	
				2005 р.	2006 р.
Коефіцієнт автономії	0,356	0,430	0,249	-0,107	-0,181
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,644	0,570	0,751	0,107	0,181
Коефіцієнт фінансування	0,554	0,755	0,332	-0,221	-0,423
Коефіцієнт фінансового ризику	1,806	1,325	3,010	1,203	1,685
Коефіцієнт фінансової залежності	2,806	2,325	4,010	1,203	1,685
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,049	0,054	0,068	0,019	0,015
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,052	0,057	0,073	0,022	0,017
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,202	-0,767	-1,051	-1,253	-0,284
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	0,101	-1,377	-0,537	-0,637	0,841
Коефіцієнт забезпечення запасів	1,457	-8,508	-3,927	-5,384	4,581
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	0,139	-0,023	0,000	-0,139	0,023
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,211	0,745	0,554	0,343	-0,191
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,162	0,706	0,487	0,325	-0,219
Коефіцієнт накопичення амортизації	0,725	0,373	0,430	-0,295	0,058
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	2,518	0,315	0,955	-1,563	0,640

Коефіцієнт фінансування значно нижче нормативного (≥ 1), що свідчить про нестачу власного капіталу щодо виробничої діяльності підприємства та залучення для цього позикових коштів. Так, коефіцієнт фінансування показує, що в 2005 році на 1 грн. зобов'язань припадало 0,554 грн. власного капіталу. В 2006 році це значення зростає до 0,755 грн. В 2007 році на 1 грн. зобов'язань припадає лише 0,332 грн. власного капіталу, отже, коефіцієнт зменшився порівняно з 2005 роком на 0,221 грн. та порівняно з 2006 роком на 0,423 грн., що нижче рекомендованого (≥ 1) протягом всього періоду, що свідчить про недостатню кількість власного капіталу, який припадає на 1 грн. зобов'язань та необхідність залучення інших коштів.

Показники стану оборотних активів характеризують співвідношення між статтями і розділами активу й пасиву балансу; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів; коефіцієнт забезпеченості запасів; коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (коефіцієнт маневреності функціонального капіталу).

Показники стану оборотних активів мають недостатні значення. У зв'язку з відсутністю власного оборотного капіталу ці показники мають негативні значення та тенденцію до збільшення негативних моментів у їх визначенні.

Так, коефіцієнт маневреності власного капіталу, що показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, свідчить про її нестачу. Якщо в 2005 році для фінансування поточної діяльності використано 0,202 грн. власного капіталу, то в 2007 році нестача його склала 0,1051 грн., що на 1,253 та 0,284 грн. більше від минулих років, відповідно. Отже, негативні моменти зростають.

Негативні значення коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу пояснюються відсутністю у ЗАТ "МБУ-8" власних оборотних коштів в 2006 та 2007 роках. Зниження в 2007 році коефіцієнта маневреності власного оборотного капіталу до 0,0 свідчить про негативну тенденцію зниження грошових коштів у загальній вартості оборотних активів.

Щодо показників стану основного капіталу, то слід відзначити зменшення в 2007 році коефіцієнта реальної вартості майна порівняно з минулим роком, що є негативним моментом. Спостерігається негативна тенденція до зменшення реальної вартості основних засобів у майні, що свідчить про зниження виробничого потенціалу підприємства ЗАТ "МБУ-8".

IV. Висновки. Власний капітал ЗАТ "МБУ-8" становить досить незначну частку у капіталі підприємства. В 2007 році його питома вага дорівнює

лише 24,9 %. Власний капітал має тенденцію до зменшення, що свідчить про зростання фінансової залежності товариства.

Для поліпшення фінансового стану ЗАТ "МБУ-8" необхідно:

1) слідкувати за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;

2) по можливості орієнтуватися на зменшення кількості замовників для зниження ризику несплати, який є значним при наявності монопольного замовника;

3) контролювати стан розрахунків за простроченою заборгованістю. В умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину боргу.

Використання розроблених в процесі дослідження рекомендацій будуть сприяти оперативному реагуванню та знешкодженню негативних тенденцій у розвитку підприємства та забезпечуватиме високий рівень фінансової рівноваги підприємства.

Література:

1. Вітлінський В.В., Скіцько В.І. Планування обсягу реалізації продукції та дебіторської заборгованості підприємства в умовах невизначеності // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 127–133.

2. Єфіменко Т.І. Податковий кодекс України: питання ефективності та суспільної злагоди // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 3–11.

3. Литвиненко Є.О. Податкове стимулювання розвитку промислового виробництва // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 69–75.

4. Угляренко О.М. Визначення оподатковуваного прибутку та його вплив на формування фінансових ресурсів підприємства // Фінанси України. – 2006. – № 2. – С. 94–100.